

ZVON

LEPOZNANSKI LIST S PODOBAMI.

Leto V.

Na Dunaji 1. decembra 1879.

Štet 23.

Po zimi iz šole!

Vse belo! Dol je bel in brég;
Pod nógo škriplje terdi snég.
Uboge tičice zmerzujejo,
Nožice gole privzdigujejo.
Zaspano, kakor da je v šoli,
Iz neba gleda solnce doli.
Kam je gorkoto svojo delo?
Samó bi zdaj se rado grelo,
Zató že skóraj pojde spat
Za morje v svoj kristalni grád. —
Od mraza škriplje vse in poka;
Mraz tudi vama je otroka,
Iz šole zdaj domóv gredé.
Le urno dvigajta peté;
Še mnogo vama bode teči,
Da se domá pri gorki peči
Ogreje zmerzli ves životček,
Kaj gorkega dobi želodček! —
Oh poln težav je in bridkosti
Že sam začetek učenosti!

b. m.

Odlični pesniki in pisatelji slovenski.

V.

Simon Jenko.

2.

Ko je doveršil šesto šolo, poslovi se Jenko od Novega mesta in jeseni l. 1853. nahajamo ga sedmošolca v Ljubljani. Tukaj je našel celo kôpo odličnih verstnikov: Vencelj Bril, Fran Erjavec, Valentin Kermavnar, Valentin Mandelc, Jos. Stritar, Ivan Tušek. Valentin Zarnik bili so mu sošolci; Ivan Mencinger studiral je dve leti za njim. Take verle osme šole, kakoršna je bila l. 1854.—55. ni še videla bela Ljubljana. To so možje, kateri so nam poleg Cegnarja, Valjavca in Levstika pred dvajsetimi leti osnovali našo leposlovno, osobito pripovedno literaturo, in kateri so v življenje obudili Janežičevega „Slovenskega Glasnika“. Jeseni l. 1854. združili so se namreč osmošolci Bril, Erjavec, Mandelc, Tušek, Zarnik in naš Jenko ter začeli pisati literarni list „Vaje“. Shajali so se vsako nedeljo popoldne v Mandelčevem stanovanji v Eggenbergerjevi hiši na sedanjem Presirnovem Tergu št. 2. Vsak je prinesel sê seboj, kar je v tednu spisal ter svojim prijateljem na glas čital. Kar je kritika odobrila, tó je prišlo v „Vaje“. Skupen sprehod na Rosnice (Rosenbach) ali v Šiško k Vodnikovemu rojstvenemu domu zaključeval je take literarne nedelje. To je bil naš slovenski „Hainbund“!

Spomina vredno je tudi, kaj posebno je bil povod, da so se ti mladeniči združili v literarno delovanje. Jeseni l. 1854. napravili so gimnazijalci o velikem dinastiškem prazniku javen koncert. A ka-

tehet G., ondaj samoderžec ljubljanski gimnaziji, prepovedal je strogo osmošolcem pri tem koncertu peti katero si bodi slovensko pesen. Dijaki se gredó v svoji žaljeni narodni zavesti potožit k svojemu prijatelju in tedanjemu slovenskemu pisatelju g. D. D. V krasnem ogovoru jih je ta navduševal, da naj svojemu narodu vedno ostanejo delavni in značajni sinovi. Beseda je dala besedo, in dijaki poprosijo g. D., da naj on začne izdajati leposloven list slovenski. Ta jim obljubi. A ko so uže mnogi pisatelji slovenski oglasili se, da mu hoté pomagati, g. D. pravi, da ne — utegne listu biti urednik. Stvar se je razderla. A dijaki so ostali mož-beseda ter začeli pisati svoje „Vaje“. In kaj so pisali ti osmošolci? Dragi bralec, vzemi Janežičevega „Slovenskega Glasnika“ prvih deset zvezkov v roke! Kar tukaj nahajaš Jenkovih, Erjavčevih, Mandelčevih Zarnikovih, Tuškovih spisov — in lepa versta jih je! — malo ne vsi bili so uže l. 1855. porojeni ter v „Vajah“ priobčeni. Te „Vaje“ bile so tedaj v istini zibelj „Slovańskemu Glasniku“. Iz tega pa tudi vidimo, kako resno in pridno so delali ti dvajsetletni mladeniči uže takrat.

Imel sem nekoliko zvezkov teh „Vaj“ v rokah in videl sem, da mnogo najlepših pesni Jenkovih nahaja se uže v njih, tako n. pr. pod naslovom „Solze Slovenčeve“ njegove prekrasne pesni: „Bridka žalost me prešine — Ko se spomnim domovine“ . . . „Buči, morje

adrijansko! — Bilo nekdaž si slovansko*
 „Kje nek' zemlja grobe krije“ —
 in druge. Osmošolec Jenko oglašil se je
 tudi prvič javno v „Novicah“ (l. 1855.
 l. 20) s svojo pesnijo „Mraknjenje
 solnca“. S podpisom X. objavil je l. 1855.,
 1856. in 1857. več svojih pesnic v tem
 listu. —

A tudi po maturi l. 1855. ostali so ti
 mladi literati združeni: Erjavec, Mandelc,
 Stritar, Tušek in Zarnik odšli so na
 Dunaj, kjer so se vsi v modroslovje za-
 pisali; samo nadarjeni Vencelj Bril je
 mej maturo umerl (sošolci napravili so
 mu slovesen pogreb v Polhovem Gradcu
 v začetku avgusta 1855.), in Jenko ni
 mogel tija, kamor ga je serce vleklo —
 na vseučilišče. Ker od doma ni imel
 čisto nič podpore, poišče si zavetja v ce-
 lovški bogoslovnici. A tukaj prebije
 samo jedno leto. Jeseni l. 1856. pride
 za svojimi prijatelji na Dunaj ter se
 vpiše tudi najprej na modroslovski fakul-
 tati; prvi semester poslušal je staro
 jezikoslovje, drugi tečaj zgodovino. A je-
 seni l. 1857. s prijateljem Zarnikom pre-
 stopi k pravoslovji, katero je obiskoval
 do poletja 1861. Kako se mu je godilo
 ves ta čas, to si lehkó mislimo. Podpore
 od nikoder ni dobival nobedne; samo
 Knaflovo stipendijo, ki je bila pa tisti
 čas za polovico manjša nego je zdaj,
 užival je štiri leta. Boriti, kervavo bo-
 riti se mu je bilo za vsakdanji kruh,
 katerega si je v potu svojega obraza
 služil z različnimi lekcijami. Da je moral
 pri tem svoje znanstveno izobraževanje
 zanemarjati, to se tako ve. A v drugem
 oziru so ta leta, na Dunaji prebita, na-
 šemu pesniku mnogo, mnogo koristila,
 kajti baš tisti čas napočila je Avstriji
 zlata zora novega svobodnejšega živ-
 ljenja.

3.

A tudi po doveršenem pravoslovji ostal
 je Jenko še dve leti na Dunaji; bil je
 pri nekej nemškej rodbini domači učitelj.
 Misli je namreč ta čas prebiti stroge iz-
 pite, toda imel je toliko posla s pouče-
 vanjem, da mu za njegove studije ni
 nič časa prebivalo. Čmeren in nezado-
 voljen sam se seboj, da po tolikem delu,
 trudu in naporu niti prvega rigorozza
 ni utegnil narediti, poverne se jeseni
 l. 1863. z Dunaja na svoj očetov dom
 v Praše. Mislim, da prav v tem ža-
 lostnem času, ko je ubogi Jenko tako
 bridko izkušal, kako resnične so besede
 Preširnove:

.....da svoj čoln po sapi sreče,
 Komúr sovražna je, zastonj obrača,
 Kak' veter njé nasproti tému vleče,
 Koga' v zibéli vid'la je berača,
 Da le petica dá ime sloveče,
 Da človek toliko veljá, kar plača —

da prav o tem obupnem času zložil je
 svojo klasično, z grenkimi solzami in sè
 serčno kervjo pisano pesen „Trojno gorjé“.
 In kako bi ne bil nezadovoljen, kako bi
 ne bil nesrečen? Dvajset let je studiral,
 dvajset let ubijal si glavo, in kaj je bil
 zdaj? — Nič! Po dvajsetletnem študi-
 ranji prišel je osemindvajsetletni sin brez
 službe, dá, celó brez potrebnih preskušenj
 spet pod očetovo streho. In da oče
 svojega „izpridenega študenta“, ki ni hotel
 nove maše peti, ni bil vesel, kedó mu
 bode zameril, ki pozna našega praktičnega
 gorenjskega kmeta?

Štiri mesece ostal je Jenko doma. Ta
 čas naučil se je za prvi rigorozum in
 pripravil je svoje pesni za tisek. Tisto
 nedeljo pred sv. Pavla semnjem l. 1864.
 pride v Ljubljano, poišče dobrega prija-
 telja ter mu pové, da hoče iti delat rigo-

rozum, da néma novcev ter da je prinesel svoje pesni — prodajat. Prijatelj mu svetuje: ponudi jih temu, ponudi ónemu!

Drugi dan hodi Jenko od tiskarja do tiskarja, od knjigarja do knjigarja ter ponuja svoj rokopis. Možje so ga poslušali, a z ramami migali. Jenkove pesmi? Kdo je ta Jenko? In pesni prodaja ta nesrečnik? Kdo dan denes kupuje pesni? kdo jih čita? Ako bi nam ponujal vsaj kakšnega Repoševa ali Lažnjivega Kljukca, kakšne sanjske bukve ali kakšno povest o ajdovskem gradu in „lintvernu“ — no, potem bi se uže naredila kupčija, ali pesni, pesni! Pa še prodaja jih, novcev hoče imeti zanje! Ni zadovoljen, da bi mu jih samo natisnili in založili! —

Jenko ni našel kupca! Vsega pobitega sreča prijatelj popoldne pred frančiškansko cerkvijo. Vpraša ga: Kam?

Domov!

Nisi nič prodal?

Nič!

Kaj boš pa zdaj?

Kaj! — Pištolo si bom kupil — to se pravi, kupil si ji ne bom, ker denarja nimam — pištolo bom na pósodo vzel, pa smodnika bom kupil — in eno kuglo, pa — ustrelil se bom! —

Prijatelj ga terdo za roko zgrabi ter mu veli: Pojdi z máno! Giontini mene dobro zna, morebiti se vendar pogodimo.

In ni se motil prijatelj! Giontini je nekoliko časa premisljal ter se obotavljal, a po tem vendar na prijateljevo prigovarjanje Jenku za njegove pesni obljudi 300 goldinarjev ter mu nekoliko takoj izplača. Jenko vesel odide v Gradec ter ondu 29. prosinca l. 1864. prebije prvi rigorozum.

V tem se Giontini pogodi z ljubljanskim tiskarjem M., da bi pesni berzo in lepo natisnil. Todà nekateri ljubljanski duhovniki, ki so tudi deset let poprej uže natisnene Levstikove pesni zadušili, mislili so, da črna kuga pomori ves slovenski narod, ako mu Jenkove pesni pridejo v roke. Obtorej pošljejo profesorja Z., ki je tudi pri pogrebu Levstikovih pesni za grobokopa služil, zategadelj ta žalostni posel posebno dobro znal, s tem poročilom, da, ako on natisne Jenkove pesni, kranjska duhovščina pri njem ne bode knjig nič več niti kupovala niti tiskati dajala. Tiskar M. se ustraši, tako tudi drugi tiskarji ljubljanski; a ne ustraši se Giontini, nego pošlje rokopis v Gradec, kjer ga je natisnila A. Leykamovih dédnikov tiskarnica. Meseca listopada l. 1864. prišle so Jenkove „Pesmi“ z letnico 1865. na svitlo.

Jenko je prvi strogi izpit prebivši stopil v pisárnico g. Stergárja, c. kr. notarja v Kranji. Tukaj je prvi čas služil po 12, pozneje, ko je bil drugi strogi izpit doversil, po 15, potem po 20 goldinarjev — na mesec. In o tej beraški miloščini živi kersčanski človek, ako moreš! Stanoval in na hrani je bil pri upokojenem, gluhem in hromem, sedemindesetletnem župniku g. Mih. Mladiču (r. l. 1788.), pri moži jako originalnem. Kedar se je hotel Jenko poln sarkazma in ironije iz samega sebe norca delati, opisoval je dobrim prijateljem, kako obedujeta z g. župnikom. Kuharica postavi velik lonec na mizo, v tem je vse skupaj: juha, meso in prikuha; potem vsak sê svojo žlico lovita po velikem loncu; kar kdo ujame, to je njegovo. — A čestiti gospod župnik bil je dober človek ter od našega pesnika za hrano in stanovanje tudi ni, Bog vedi koliko

zahteval, samo po — 6 goldinarjev na mesec! Oba, sivolasi starček iz francoskih časov in duhoviti pesnik najnovejše dobe sta se rada imela ter prav dobro umela. Ko je bil l. 1866. advokat dr. Val. Prevec v Kameniku odperl svojo pisarnico, prišel je Jenko 3. velikega serpana tistega leta k njemu za koncipijenta. V tem času je prebil tudi tretji strogi izpit. Bival je spet poleg svojega strijca o. Nikolaja. Pomagal je pridno dru. Pevcu snovati kameniško čitalnico, katera je še dan danes jedna najboljših in najdelavnejših. Tu je ostal malo ne tri leta. Meseca malega serpana l. 1869. preseli se z dr. Prevcom v Kranj — uže jako bolan. Jenko je bil namreč od nekdanjako drobnega, medlega života. Večletno gladovanje, izza jediščine neredno življenje in silna strast neizmerne kaje — popalil je vsak dan po 16 virginij! — vse to mu je zdravje popolnoma izpridilo. Godilo se mu je tako, kakor uže marsikateremu pred njim in za njim: dokler bi bil mogel jesti kruh, ni ga imel; ko ga je imel, ni ga mogel! Zelodec so mu virginije popolnoma pokvarile in tudi kri je začel bruhati. A v svoji termoglavnosti celo tedaj, uže smertno bolan, ni iskal pomoči pri zdravnikih, katere je iz vsega serca zaničeval, nego — pri domačih mazačih. In tudi žive prošnje skerbni prijateljev njegovih niso ga mogle preprositi, da bi bil opustil — kajenje. Tako mu je bilo slabše od tedna do tedna. Dne 8. vinotoka l. 1869. se uleže. Pokličejo dra. Maleja iz Kranja. Prepozno! Imel je vročo glavo kakor žareče oglje, pomagati mu ni mogla več nobedna zdravniška pomoč. Prijatelji so v obče mislili, da so se mu vnela pluća, nekateri tudi, da ima tifus, a prof. Valenta

iz Ljubljane je po bolezenskih znamenjih pozneje izrekel, da so se mu vneli možjani. Zadnje dni izgubil je glas, kmalu potem tudi zavest. Tedanji kaplan kranjski, g. Fr. Tavčar, zdaj duhovnik pri Sv. Joštu, dejal ga je v sv. poslednje olje. Po desetdnevni bolezni izvoljeni pesnik slovanske marseljeze zatisne oči 18. vinotoka — bil je neprijazen, snežen dan — ob 2. uri popoldne.

Tri dni pozneje oznanil je „Slov. Nar.“ (št. 124, 21. vinotoka 1879) pesnikovo smert Slovincem s temi kratkimi besedami: „Komaj je osoda vzela nam prezgodaj umerlega Janežiča, že ima slov. narod zapisati drugo izgubo. Umerl je 18. t. m. v Kranji eden najboljših pesnikov slovenskih, Simon Jenko.“ —

Serce boli človeka, ko čuje, kako je nesrečnega pesnika smert, ako ne prozročila, vsaj jako pospeševala neka silno žalostna — zmota. Jenko je namreč tiste dni, predno se je ulegel, na neke dražbi za svojega gospodarja potegnil preko 700 goldinarjev otroških novcev. Domov prišedši skrije ta denar v svojem stanovanji, misleč, da ga o priliki odda g. dru. Prevcu. A ko mu ga hoče res odšteti, denarja ne more najti. Pregleda, preišče, preoberne vse stanovanje — zastonj! — denar je izginil! Strašne misli mu pálijo glavo, strašne skerbi mu kerčijo serce. Ta nesreča, ta ogromna nesreča ubije mu duh in telo, verže ga na smertno posteljo. Prijatelji ga prihajajo tolažit, a nesrečni pesnik se ne dá utesiti; milo jih prosi: „Za Boga svetega, iščite, najdite mi denar! Kaj bodo ljudje rekli! Dejali bodo, da sem lopov in slepar, denar izneveril in zapravil!“ — Prijatelji iščejo po sobi, stikajo po vseh kotih — brez uspeha! In ko je bolezen pesniku uže ves glas vzela, vzdigal

je proseče roke ter z desnico kazal po sobi, naj iščejo novcev! Iskali so jih a našli ne — pesnik je izgubil zavest. In kakor navadno o tacihi prilikah svet naglo, nepremišljeno sodi, tako so tudi zdaj dolžili tega in ónega, da je novce odnesel. A blaga gospodična M. M., ki je pesniku o njegovi bolezni stregla s tisto čudovito požertvovalnostjo, kakeršne je zmožno samo ljubeče žensko serce, ni si dala miru, iskala je novcev noč in dan

(Konec prih.)

ter napósled res jih našla, vseh 700 goldinarjev. Pesnik jih je v nogovice pomašil ter med perilo skril, potem pa pozabil, kam jih je dejal! — Pokažejo mu najdene bankovce, a ta jih ne zna, ni se zavedel nič več! Z mučno, strašno mislijo, da ga imajo ljudje za sleparja, šel je s tega sveta.....

Umerl je Jenko v svojem stanovanji, „Na Duricah“ v Marije Berčičevi hiši št. 56.

Fr. Levéc.

Pri večerji.

II.

Kamila. Zdaj bo pa že čas, da se spraviš v gnezdo, Milko; pridni otroci gredo s kokošmi spat.

Milko. Precej, precej, mama! Samo to le še!

Leon. Zdaj bo pa vendar treba pogledati, kaj verši in gradi naš junak s tako gorečnostjo! Kaj pa bo to?

Milko. Vidiš, papá, to bo, da se kolo zavrè. Tisti mož, pri katerem si voz naročil, vendar ni vsega prav naredil. Prosil sem te, reci mu, da naj vse tako naredi, kakor imajo vozniki. Vse je dobro napravil, samo to je pozabil, ali pa ni znal narediti, da se kolo zavrè. Bom pa sam, ti nimaš nikoli časa, ali se ti pa ne ljubi.

Leon. Prav praviš, sin, pametna beseda!

Milko. Vidiš, tako le mislim da bo.

Leon. Glej ga, glej ga junaka; to si je pa kaj dobro izmislil. Nič napačno, raca na vodi! — Poglej, poglej, Kamila; vredno je, da se pogleda. Ta naš Milko in kar si bodi. Bistra glavica, umétalna

ročica! Iz tega mladiča bo še kedaj kaj poštenega, če Bog dá srečo.

Kamila. Ti si res vesel té otročarije, kakor je videti, Leon! Meni pa ni, da ti naravnost povém, nič kaj prav, da se vedno s takimi rečmi pečá. Ko je bil še manjši, imel je veselje s knjigami, podobami, igral se je s peresom in pisaril kakor je vedel in znal. Zdaj pa ne pogleda več knjige; samo voz ga veseli in konji; vedno vozari ali pa kaj popravlja in prenareja.

Leon. In to tebi ni po volji?

Kamila. Res ne, po pravici ti povem. Še prav skerbi me, kaj bo iz tega.

Leon. Kako to?

Kamila. Saj veš, kaj pravijo, da otrok že v svojih igrah kaže, za kaj ima pravo veselje in vsled tega tudi talent, da se že iz tega lahko posnema, kaj bode kedaj. Če je to res, in zakaj bi ne bilo? bojim se, da sè svojim sinom ne bodeva doživela pravega veselja. To bi kazalo, da bo naš Milko kedaj kak mizar, kovač, kolar ali sploh kak rokodelec.

Leon. Strah! Kar zona človeka obhaja, ko to premislja in se mu odpira tako strašan pogled v prihodnost. Hū! Mizar, ali morda celo tesar, kovač, kolar ali pa celo navadni voznik, ker ima tako veselje s konji in vozom, kaj takega da bi bil kedaj naš Milko! To je grozno!

Kamila. Ti se norčuješ, Leon.

Leon. In ti ne, Kamila?

Kamila. Jaz zares govorim. Govori tudi ti, kakor misliš, Leon; tolaži me, ako vidiš, da se po nepotrebnem bojim za svojega otroka. Kaj praviš?

Leon. Torej resno je treba govoriti?

Kamila. Prosim te, Leon.

Leon. Resno, modro torej; učeno, če hočeš! — Ali ima tisto kaj v sebi ali ne, kar pravijo ljudje, da otrok že zgodaj v svojih nedolžnih, nepremišljenih igrah kaže, kaj bode kedaj v življenji, o tem ne mislim obširno govoriti. Morebiti da je kaka troha resnice v tem, morebiti tudi da ne; sveta vérska resnica to gotovo ni, tega sem prevérjen. To ti bodi rečeno v tolažbo, ker si tolažbe tako potrebna. Jaz je nisem potreben.

Kamila. Ti torej, Leon, bi ne bil žalosten, nesrečen, ko bi se nama tako slabo uresničila želja, ki jo gojiva o svojem ljubem, edinem sinu?

Leon. In kaka je ta želja? Da bi bil srečen, kolikor je moči človeku srečnemu biti na tem svetu?

Kamila. Gotovo, gotovo, ali —

Leon. Da bi bil pošten mož, spoštovan in dober človek; to se umeje samo ob sebi; brez tega si ne moremo misliti sreče.

Kamila. Vse res, vse prav, ljubi moj Leon; ali to vendar ni še vse. Pošten, tudi nekako spoštovan, dà celo srečen po svoje, ali vsaj zadovoljen —

Leon. Druge sreče tako ni na svetu.

Kamila. Srečen torej po svoje je lahko tudi — rokodelec, delavec, težak. Ali razlika je vendar, kaj je človek pri vsem tem. To ni vse enako.

Leon. Gotovo ne.

Kamila. Vidiš?

Leon. Meni se zdi, da se prav ne umeva. Res ni vse enako, kaj je človek; čim više stoji, tem niže lahko pade. Najimenitnejši stan ni najsrečnejši. Mnogo svetlobe, mnogo sence.

Kamila. Tebe torej bi nič ne bolelo, Leon, ko bi si naš Milko izvolil kak nižji, neimeten stan? Tvoja želja ni, vse prizadevanje tvoje ne meri na to, da bi bil kedaj to kar je njegov oče, ali vsaj kaj podobnega? Da bi bil izobražen mož, učenjak?

Leon. Izobražen mož, v pravem pomenu, bodi, ako mogoče; ali učenjak, to se mi ne zdi kar nič potrebno.

Kamila. Kako to govoriš! Na zadnje, da kar naravnost rečem, tebi bi to nič ne delo, ko bil tvoj sin rokodelec!

Leon. Nič, da ti ravno tako naravnost rečem.

Kamila. Leon! —

Leon. Ljuba moja, govoriva, ker sva že začela, pametno, moško besedo. Jaz s konca nisem mislil resno govoriti. Ali ker je že beseda tako nanesla, ker si, morda nehoté, izprožila to imenitno vprašanje, rešiva ga, naj bode, ta večer, kolikor je to nama mogoče. Saj prej ali slej se mora to vendar zgoditi. Sédi sem in poslušaj me mirno; morebiti se mi vendar posreči, da te pregovorim in potegnem na svojo stran. Žalostno bi bilo, ko bi ne bila o tem ene misli oče in mati.

Dobro vem, kako ti ljubiš svoje dete; tvoje materino serce mu želi vso srečo,

vso čast in slavo; vse kar je dobrega in lepega na svetu.

Kamila. Saj ti tudi.

Leon. Prav govoriš, tega ti ni potreba razlagati obširno.

Kamila. Zato se mi pa tako čudne, tako nedoumne zdé tvoje prejšnje besede, ne zameri!

Leon. Ako me hočes poslušati, poskušal bom prepričati té, da se dobro zлага, kar se ti zdi sedaj tako nasprotno, tako neskladno. Ti si ženska, ljuba moja, po žensko torej misliš, čutiš in sodiš. In to je prav, da je tako. Ženski pogled ne seza in tudi ne more sezati tako daleč po življenji, kakor moški. To se umé ob sebi, da imam tu v mislih razumnega moža, moža, ki je kaj izkusil v življenji in ki se je kaj učil iz svojih izkušenj.

Kamila. In tak mož je moj Leon.

(Konec prih.)

Leon. Za zdaj mora že veljati to, za ta slučaj. Moško oko torej vidi bolje v daljavo, žensko je navadno bolj ostrovidno za to kar je blizu. In tako je tudi prav; to je modra naredba narave, da rabim to besedo; tako se mož in žena dopolnjujeta, da sta neka celota. Todá ne samo to: moževo oko vidi tudi bolj v globoko, bolj v notranjost; spoznava bolj in loči, kaj je bistveno, kaj samo slučajno; skozi lupino, tako rekoč, prodira do jedra. Tako je, ali tako vsaj bi moralo biti v navadnih razmerah; to se smé zahtevati od moža, kateri hoče v resnici vreden biti tega imena. Žena in tudi najpametnejša žena dá se le prerada motiti sijajni vnanjosti; slepiti se dá praznemu blesku, zlati peni, s katero so prevlečene mnogokrat najbolj ničeve stvari na svetu. Tudi to je naravno in ne znižuje nikakor ženske vrednosti.

Kamila. Zdaj že umejem, kam meriš.

B. M.

7. Za dom med bojni grom!

Zastáva vže razvita je,
Morilna cev nabita je,
Nabrušen bridki meč;
Zdaj puško v dlan in meč ob strán,
Napóčil je kervávi dan.
Urá! na boj besnéč!

Náš boj je svet in svet náš ròj,
Saj kliče nas u hrabri boj
Náš Bog, náš cár, náš dom!
Mi nezmagljíva čéta smo,
Brez stráha, brez trepeta smo.
Urá! med bojni grom!

Še en pozdráv ti, dragi dom,
Poprej ko gremo v bojni grom,
Med bitve hrum in šum;
Še en pozdráv vam, dragi vi,
Spomín na vas podžiga krí,
Povzdiga nam pogum.

Kot orel čúva dom in ród,
Tako s'voj ród in dom nezgód
Braniti čemo mi!
Kot iz oblakov blísk in trésk
Orjaške hraste stére v pesk,
Sovrage stremo mi!

Napréj tedaj, junaški ròj,
Za dom, za drage v hrabri boj,
Tja sred sovražnih čét!
Med nami vsak je cel junák,
Naj pade tretji, drugi vsak,
Da bo le dom otét!

8. P o b i t v i.

o je bil vihár, to je bil vihár
Do zore vso noč;
In bliskov je žar in gromov je vdar
Razsajal na moč.

Nikakor nikár ni bil to vihár,
Bil divji je boj;
Ni hrastov poderl, mladéniče stéril
Vihár je nocój.

Po polji ležé junaške versté
Ko gozd poražén,
Poséčen enkrát ne bo več košát,
Ne bo več zelén.

Sinoči junák krepák bil je vsak,
Prepoln je zdaj ran;
Sinoči cvetán, sinoči močán,
Zdaj bo pokopán.

Grob zeva globók, globók in širók
Sred mladih livád;
Oh, koliko sanj pokopljejo vanj,
In koliko nád!

Pač čakala bo, pač čakala bo
Nevésta domá,
In plakala bo, pretakala bo
Brez mére solzá.

A plákala bo in čakala bo
Siróta zastónj:
Nje ženin je vbít in stért od kopít
Sovražnih je konj.

In mamkə skerbné in ljube sestré
Še upajo zdaj; —
A brát jim in sín iz daljnih ravnin
Ne pride nazáj!

Kervávo poljé, brezmejno gorjé
Rodílo si tí,
Ker lilo si ti, ker pilo si ti
Potoke kerví.

Oh, tisoč bo sérc in tisoč bo hiš
Jokálo britkó!
Zakaj to pustíš, zakaj to terpiš,
Dobrotno nebó?!

Bojan.

Zaklad za Triglavom.

Pod Kozjim verhom stoji mala lesena hišica, okrog nje se razteza nekoliko sè sadnim drevjem obsajenega verta in nekatere male njivice. V hiši biva družina, ki šteje vseh skupaj šest gláv in sicer čvetero otrok in očeta in mater. Otroci so čedno opravljeni, vendar se jim vidi, da kruha in družega potrebnega nimajo do ostanka, čeravno niso slabo rejeni. Vsaka jed jim diši, naj bo zelje ali repa, korenje ali druga prikuha, mati nikdar ne nese ostankov z mize v kuhinjo.

„Pod Kozjim verhom imajo dobro vodo“, pravijo ljudje, „zato so otroci tako čversti in zdravi“. Res studenec, ki pod poljem izvira, je dober, merzel

in nikdar se ne posuši. To je pa tudi vse, česar pri Podgluharji še nikdar niso pogrešali, namreč dobre vode, kar ljudje tu prebivajo. Družega je že vsega primanjkovalo, ker na polji, ki ga je le malo, ne pridela se mnogo, pri živini se ne zasluži veliko, ker se je more le malo rediti, voznje pa ni, tudi vozne živine nimajo nikdar več kot enega vola. Bogatije ni bilo nikdar tukaj pod Kozjim verhom.

Jerneja, ki je po očetu gospodarstvo prevzel, gonilo je vedno nekaj po samotnih krajih, rad je občeval z ljudmi, ki so vedeli o rudi, zakladih govoriti in katerim so bile černe bukve znane. Dostikrat ga je večer vzel in ga je še

le jutro dalo. Marsikatero nedeljo je bližnje robovje in verhovje oblezel ter rude iskal. „V zemlji je bogastvo“, ta misel mu je v glavi tičala, „kedor išče, ta najde“, to je bilo njegovo geslo. Primerilo se je, da je na delo pozabil pri svojem premišljevanji in iskanji. — Rezi, Jernejevi ženi, to ni bilo po volji, toda predelati ga ni mogla.

Dež je nekoliko šel v saboto večer po malem Šmarnu, ko je prišel Jerni domov. Precej dobre volje je bil, rad bi bil z ženo kaj več govoril, ko po navadi.

„Reza! večerjo hitro napravi, molili bomo potem in otroci naj gredo spat po molitvi“.

Ženi se je zdelo, da bi ji mož rad nekaj posebnega povedal, ker bil je nemiren in ni našel pokoja ne v sobi ne zunaj. Hodil je sem in tja, premisljeval in skoraj na glas sam sè sabo govoril. — Kmaló je bila družina opravljena in otroci so pospali. — Na leseni mizi je berlela slaba lučica, žena je sedela pri peči na klopi in zibala najmlajše dete, mož pa je slonel pri mizi na komolec opert.

„Z Baklarjem sem danes govoril“, pravi čez nekoliko časa; „saj ga poznaš, to je tisti človek, ki je lansko jesen pri nas ovce kupoval“.

„Kaj pa da ga, saj ga ves svet pozna, ker je že povsod oblezel in za vse kraje ve. Gotovo ti je mnogo novega povedal“.

„Marsikaj sva govorila, zvedel sem tudi nekoliko novega od njega. Doli za mostom pri Klupinu sva sedela; požir brinovca sem spil on pa tudi. Zveden človek je to, o vsaki reči vé govoriti. Dobro zna brati in pisati, pozna kamenje in rudo, razloči rastline, katere imajo

zdravilne moči v sebi, vé, kje se ta, kje ona dobiva in čemu se rabi. Prav moder človek je, prijetno ga je poslušati, tako gladko mu teče jezik, nikdar mu ne zmanjka pripravne besede. Znano mu je tudi sv. pismo, marsikaj vé povedati iz njega, celo reči pripoveduje, ki jih navadno ne slišimo še od duhovnov ne. Ne bil bi mislil, da more navaden kmetski človek toliko v glavi imeti. Lože ga poslušaj, kakor gosp. župnika, ako ti kaj pripoveduje, tako se mu vežejo besede. Veseli me, da sem bil z njim skupaj“.

„Znano mi je, mož rad mnogo govori in dobro se mu zdi, ako dobi vernih poslušalcev. Veliko vé, včasih še več pove, kot je ravno treba, in nejevoljen bi bil, ko bi kedo drugi več hotel vedeti kot on v družbi, to sem večkrat slišala, ko sem bila še doma. Hodil je k nam volno kupovat“.

„Meni se ne zdi, da bi ravno nepotrebno govoril in kvasil, tudi nisem zapazil, da bi komu vsiljeval svoje govorjenje, a res je, da mu je po volji, kakor si rekla, ako najde vernega poslušalca. Pa zakaj bi ga človek ne poslušal, od vsacega se lahko kaj naučiš, tako tudi od njega“.

„Rada ti to verjamem, tudi napake družih nas učijo. Pa o čem sta govorila? Gotovo o zakladih“.

„Ne smeš huda biti, nekoliko res, uganila si. Pripovedal mi je, da je tudi njemu znano, kar pri nas nekateri ljudje pripovedujejo, da je tam za Triglavom veliko zlata pod težko kamenito ploščo. Pravil mi je v tej reči še nekoliko bolj natanko, kakor jo vemo mi“.

„I bože, kaj nam to pomaga! Pusti Jernej, prosim te, pusti zaklade, nikdar

te ne bodo srečnega storili. Še spanje ti jemljo po noči, ti zakladi*.*.

„Veš, človeka v zadregah se lotijo vsake verste misli. Vidiš, terdo nam gre za življenje. Komaj pretolčemo zimo, in poleti nam ni dosti boljše. Hvaležni moramo biti, da imamo ovsenega kruha otrokom dati. Kako bi ne mislil! čvetero otrok, pa skoraj na prostih rokah moramo živeti*.*.

„Res ne pridelamo dosti, malo nam zemlja rodi in še to je slabo tukaj v gorah, a živimo vendarle, povsod je poterpljenja treba. Bog nama je družino dal, on nama jo bo tudi pomagal izrediti in preživiti. Saj doli v dolini ljudem ne gre dosti boljše, kot nam tukaj v hribih*.*.

„To menda vendar ni pregrešno, da si boljega želim; pa čaj, naj ti povem, kako je sè zakladom. Že od starih sem slišal, da je za Triglavom zlato pod težko ploščo skrito; prav čisto zlato, da se sveti, kakor solnce, dejali so. Todà nikdò ne more do njega*.*.

„Res je, tudi jaz sem slišala to govorjenje, še ko sem bila doma pri starših doli v dolini. Dandanes pa ljudje ne govoré veliko več o tem in mlajši ne vedo tega, le malokateremu je znano. Sosedov ovčar, ki je veliko let v gorah pasel, pravil je večkrat o zlatu za Triglavom, pa jaz si nisem zapomnila vsega, kar sem slišala, ko sem bila še otrok*.*.

„Med Triglavom in Veršacem je dolina, polna peska in kamenja, sega gori do Šmarjetne glave, in v tej dolini je bogastvo skrito. Štirivoglata plošča devet čevljev dolga in sedem široka pa tri čevlje debela pokriva zaklad. Okrog in okrog je daleč vse golo, sam pesek in kamen, na desno in levo visoke skaline. Ni trava ni kako zelišče ne zraste tu.

Marsikatero leto celo vse poletje sneg ne skopni tukaj. Tedaj ni mogoče prostora najti, čeravno bi bil sicer človeku svet še tako dobro znan. Le malo dni je torej v letu, da bi mogel priti človek do zaklada, ko bi ga iskal, ker skoraj vse leto sneg zemljo pokriva tu gori. Divja žival, berzonogi kozel ima tu svoja pota, ko beži pred lovцем. Druge žive stvari ni sem. Poskusili so že pastirji, da bi bili našli ploščo in izkopali zaklad, ali nikedò ga še ni premaknil kamenja do zdaj*.*.

„Pač težko tudi, da bi ga kedò kedaj vzdignil. To bi moral biti posebno srečen človek*.*.

„Kaj bi ga ne? Mogoče je vse, že dosti so jih izkopali, in še jih bodo. Ali ne veš, da sta pred nekaterimi leti dva tuja človeka, Laha po rodu, kakor so ljudje pravili, izkopala pri cerkvici sv. Katarine na Holmu veliko denarja in sla sta z njim. Malo od cerkvenega praga je bil pokopan, kolikokrat sem šel tam čez! in drugi so hodili, pa nismo vedeli, da čez denar gremo. Srebro in zlato je bilo; zakopali so ga še v tistih časih, ko se je Napoleon I. vojskoval. Osemnajst tisoč sta dobila Italijana vsega skupaj. To ni malo, za nas bi bilo precej preveč*.*!

„Res je, dobila sta tuja človeka denar, toda imela sta pismo sè sabo, v katerem je bilo vse natanko povedano, koliko in kje leži, kedaj je bilo zakopano in kako globoko pa morebiti še celo, kedò je zakopal in zakaj. Ta zaklad na Holmu je bil čisto drugači, kakor je on za Triglavom. O poslednjem ne ve nikdo, kedò ga je zakopal, ali ga je sploh kedò ali nikdo in zakaj ga je zakopal. To so čudne, skrivnostne reči, popolnoma

nenavadne, in nevidna moč ga varuje in brani“.

„Saj ti ni treba vedeti, kedó ga je zakopal in zakaj pa kedaj, da le veš, kje leži zaklad, greš, odkoplješ ga in bogata si“.

„Ali revež, kedó bode hodil po strašnih pečinah in goličavah pa iskal prostora, kjer je zlato skrito? Izgubil in pobil bi se človek, predno bi ga našel; zapeljalo bi ga v skalovje, da bi ga ne bilo več v dolino; na kaki visoki skali bi se mahoma znašel, ne mogel bi ne naprej ne nazaj, nikdar več bi ne videl svojih ljudi; a zaklada bi le ne bilo“.

„Prav praviš nekoliko, Reza! Dà tako, dà, zaklad za Triglavom je čuden zaklad, ne tak kakor so navadni, ki so jih ljudje zakopali. Skrivna, nevidna moč ga prikriva in brani. Že kraj sam je strašan v taki samoti, v takih pečinah, v takem skalovji! Ni pot ni steza ne derži tja gori. Celo neustrašljivega in pogumnega obide strah in groza, izbežati mora, ako je prišel sem gori iz tega namena, da bi izkopal zlato. To je tudi Baklar pravil, ki mu je vse dobro znano. Ali tem večje bi bilo veselje, ko bi ga mogel vzdigniti, čem težavneje je delo“.

„Pusti, pusti te misli, nazadnje se ti bode še zljubilo, da bi ga šel kopat. Slišala sem praviti, da sta šla nekedaj dva človeka iz Bohinja. Kraj jima ni bil neznan, skale in hriba se nista bala, prehodila sta več v gorah kot na ravnem, ali ni jih bilo več nazaj. Kam in kako sta izginila, nikdo še dandanes ne ve, čeravno so vse preiskali in prehodili gori po goličavah. Izgubila sta se in izgubljena sta ostala; „nesreča nikdar ne počiva“, tako pravijo izkušeni ljudje“.

„Saj ne pravim, da bi ga ravno jaz hodil kopat, in da bi sam šel ko bi šel,

ker vem, da je nevarnost velika in da se človek lahko onesreči. Tudi Baklar to pravi; pripovedoval mi je tole: Šla sta nekdaj skozi Kermo gori dva človeka iz Doline. Eden izmed njiju je bil star lovec, drugi je bil pastir. Bila sta že blizu pravega prostora. Bilo je neko nedeljo meseca avgusta. Predno se dela lotita, hotela sta malo počiti na pesku, ki se melje doli od Triglava. Kar čujeta čudno bobnenje ob skalovji; zdelo se jima je, kakor da bi bil močan veter potegnil ono stran skalin, zasikalo je. Zemlja se je stresla pod njima, kamenje se je valilo z verhov, in pesek jima je bežal izpod nog. Obeh je bilo strah in groza in še bolj potem, ko sta zagledala belega konja tu v strašnih krajih. Hipoma je stala čudna žival na prostoru, kjer sta hotela kopati. Na zadnje pa ju je zakrila še gosta megla; šla sta ne vedé kam, konj je bil vedno pred njima kakor sta se obrnila. Na desno in na levo so bile same skalnate stene ali globoki prepadi. Čez dalj časa pa sta se znasla verhu kamenitega herbta, od koder se je videlo na Vele-polje. Konjske prikazni ni bilo več. Kako in kam je izginila, nista vedela, tudi steze, nazaj, koder sta hodila, ne bi bila našla več. Srečna sta bila, da sta prišla iz neznanega kraja. Komaj sta zlezla sè skale doli v raven, in prišla sta preplašena, spehana in blede, kakor bi se bila sè smertjo borila, na planino do koč in pastirjev“.

„Celo lovce, ki so zašli v ta kraj, godilo se je že slabo, čeravno niso imeli namena zaklade kopati. To sem večkrat slišala praviti. Tako je starega lovca, ki je vedel za vsako stezico, tako rekoč za vsak prostorček in za vsako skalo tam gori v gorah, jelo voditi, ko je nekdaj prišel tja blizu tiste plosče, pod

katero zaklad leži. Zmešalo se mu je, da ni vedel, kam bi se obrnil. Hodil in iskal je, na kateri kraj leži Kerma in še le čez dolgo časa se našel na nekem herbtu, kjer se mu je znan svet odperl. Do zdaj se še nikomur ni posrečilo, da bi bil samo pogledal pod ptoščo rumeno zapeljivo zlato⁴⁴.

Enkrat pa bode prišel eden, ki bode tako srečen, da ga vzdigne; tako mi je pravil Baklar, ki marsikaj vé, in tako so pripovedovali stari lovci in pastirji. Rekli so, da bode moral biti izversten strelec, človek brez bojazni in strahu. Sè Šmarjetne glave bode moral streliti na belega konja, varuha zakladovega. V glavo ga bode moral zadeti s prvo kroglo, drugače bi bilo slabo za človeka. Že pred prvim solnčnim svitom mora strelec čakati na svojem prostoru, in ko

obsijejo solnčni žarki belo grivo čarobne živali, mora puška počiti. Strelec mora pred konja videti, kot konj njega. V lastni kervi bode žival poginila, smertno zadeta bode izkušala še človeka zmotiti in mu pamet zmešati, toda obnemogla bode obležala. Zaklad se bode smel izkopati in odnesti. Toliko se bode zlata dobilo, da ljudje ne bodo vedeli, kam z njim. Iz kapelj konjeve kervi pa bodo zrastle cvetice goličavaricam podobne in se bodo zasejale po vseh golih robovih, po vseh kotlih, izpod snega bodo poganjale in cvesti jele, ko bode komaj zemlja kopna. Rejena bode živina, ko jih bo na pasi jedla in zdrava bo ostala po njih. Ljudje jih bodo tergali in pri sebi nosili, ker sreča ga bode spremljevala, kedor si je sam poiskal in potergal prijazno cvetoče cvetice⁴⁵.

Samostal.

Spomini s pota.

(Dalje.)

Ali Madjar ni htel prikimati, ker ta železnica njemu ne bi bila na hásen. In ní se zidala! Pač pa se je zidala druga proga, namreč iz Bróda na Savi v Dalj na Donavi. I kako da baš ta? Zato, ker je na korist Madjarom, Hervatom pa ne, ker odvaja trgovino od hervaške Save na Ogersko. Ako človek razgerne pred seboj zemljevid, sodil bi vsak — tudi nestrokovnjak — da bi ta železnica, če se je uže morala zidati, imela iti na Osek. Dà, dà, prijatelj! ali Osek stoji na hervaški zemlji in bi se naposled s to železnico še utegnil okoristiti. Zato ostani lepo na stráni in premišljaj madjarsko dobrodušnost, ki tako nesebično podpira „siromašno“ Hervaško.

Ta železnica se je zidala z denarjem hervaške Krájjine in imovne občine prepustile so jej potrebno zemljišče brez plače, a zdaj se železnica imenuje: königliche ungarische Staatsbahn. Pa saj to je uže stara resnica: Kedor ima škodo, temu se po verhu še rógajo. — Vsemu svetu je še v spominu, kako se je gajalo z železnico od Siska do Novega lani, ko je naša vojska zasedala Bosno. Vse je kričalo po tej progí, ki bi bila našim junakom delo znatno olajšala. Hervaška je prosila za njo, vse je bilo uverjeno o njeni potrebi in koristi, zlasti gorko zagovarjalo, dà kar naravnost zahtevalo jo je vojaško upravníštvo — a Madjar je vsem skupaj herbet obrnil,

ko si je preje preračunal na perste, da bi ta proga pač koristila državi in tudi hervaški trgovini, a njemu ne bi donášala posebnega dobička. In kakor vemo vsi, se res ni zidala. Pri tem je pa treba imeti na umu, da je ta proga jako kratka, teče po lepem, obljudenem svetu in se dá izvesti kakor na dlani.

A nekoliko let popreje premostila so se brezdanja brezna, provertali so se sneženi verhovi, kraj vertoglavih propadov in po najneplodniših krajih hervaške zemlje polagal se je železni tir, in to vse samo zato, da se obostróženi Madjar, od starine glasovit mornar, more po svoji železnici voziti do svojega morja. Hervatje bi se tem muham svojega „bogatega“ brata lahko smejali, ko bi dolg, s katerim se je ta državna železnica zidala, tudi njih ne pritiskal.

Znano je, da se je bivša Vojniška krájina vsem njenim oblastnikom zdela najpripravniše torišče za germanizovanje. Temu se tudi skoro ni čuditi, ako pomislimo, da je Krájina veljala za celokúpni del c. k. vojske. Čuditi se je pa, da se še zdaj, ko je dežela razvojačena in se za predajo materi zemlji pripravlja, germanizuje v šoli, in rekel bi zadnji čas še nekam bolj živo nego pred leti. Madjari se vé da ne ustavljajo se temu, beržčas to početje še celò podpirajo. Najrajši bi madjarizovali, ali pri vsem šovinizmu so vendar toliko pametni, da previdijo nemožnost in neplodnost tacih poskusov. No ker se ne more madjarizovati, naj se vsaj germanizuje, Hervatu ne škodi, če mu se narodna zavest malo otópi. Ali se od zgoraj morebiti namerava v to mér prek Krájine delovati tudi na „Novo Avstrijo“? Pri nas je vse možno! Nekatere prikazni skoraj

človeku vsiljujejo to menenje. Ni treba, da bi bil človek prórok, ali toliko vendar lahko reče, da se taki nakáni državnikom, ako jih v resnici imajo, morajo izjaloviti. „Kedor proti vetru pljuje, se popljuje“, govori národova modrost.

* * *

Od Síska imamo za daljno potovanje na izvóljje dva pota, po suhem namreč ali po mokrem. Imajoč na umu splošno veljavni izrek: „*variatio delectat*“, izvólimo si drugi, in to tem rajši, ker imamo glede onega po suhem nekatere tehtne pomisleke, katerih vendar tukaj še nečemo razpravljati. Po sreči se nam je tudi namérilo, da baš jutri odide parobrod, ki sprejema póttnike. Kúpimo si torej pravico do vožnje, in ker brod krene za rana, presélimo se po nasvetu oprávnikovem uže zvečer nanj ter se, kar moremo bolje, uméstimo v tesne prekáte, ki so nam kot ležišča odkázani. Za navadno bi taka postelja bila človeku preterda in pretesna, ali potnik se vsemu privádi in trudnemu je lahko postíljati. Beli dan uže gleda k nam skozi majhena ókenca, ko nas probudi ropot težkih verig, „*Hermina*“ — tako je ime našemu brodu — odpravlja se na pot. Naglo se naprávimo tudi mi ter se vzpnémo na krov, kjer je živo kakor na mravljišči. Zadnji zaboji se prinašajo, poslednji sodčeki graškega piva se valé na krov, prek kolpskega mosta tekó še kasni potniki, potirani tresočim se glasom parne piščáli; poveljnik ukazuje zadnje ukaze, mostič se potegne na suho, kolesi začneti pretepati valove, „*Hermina*“ se zgane in zabrázdi v globoko mático, puščajoč daleč za seboj sled po rozpénjeni Kolpi.

Pogovori.

XXII.

Predno začnem svoj pogovor nadaljevati tam, kjer sem ga prekinil v zadnji številki, ne morem si kaj, da bi si serca ne olajšal z nekimi besedami, ki bodo prav naravnost govorne; prijazni bralec naj mi jih ne zameri, ali pa če mi jih tudi, ne morem mu pomagati. Pisatelj ali pa tudi urednik v prepiru s svojim občinstvom, to ni nič kaj prav lepa, prijetna prikazen. Da bi eden pravo terdil in zagovarjal, in drugi njemu nasproti vsi krivo sodili, to ni nič kaj verjetno, poleg znane izreka: „vox populi vox dei“; pravda njegova je pač že izgubljena, predno jo je še prav začel. Vse to dobro čutim, in vendar se mi zdi, da moram govoriti. Nekoliko bi me utegnilo opravičevati to, da ne govorim zase; besedo hočem izpregovoriti za moža, kateremu se je, po mojem prepričanju, krivica godila s strani mojih rojakov, sosebo pa Zvonovih bralecev.

Še predno sem začel v drugič izdajati „Zvon“, seznanil sem se na Dunaji z mladim možem, kateri me je takoj s konca nenavadno zanimal. Prišel je bil na Dunaj nadaljevat svoje slikarske studije v tukajšnji akademiji. Videl sem neke „skice“ njegove; predmet vsem je bil iz slovanskega posebno slovenskega življenja. Kar sem videl, bilo je vse tako izvirno, karakteristično in zraven poetično, vse je kazalo tako nenavaden talent, tako lepo umetniško moč, da sem bil kaj prijetno iznenadjen. V podobah, katerim predmet je bil vzet iz pesmi, kako izvrstno je bil mladi umetnik pogodil pesnikovo nameri! In poleg tega, v nekih izvršenih slikah, kako dovršena oblika, kake lepe, mehke, plemenite poteze! S kratka: kar

navdušen sem bil za mladega rojaka in zdajci se mi je rodila misel: To moč je treba porabiti, pokazati jo svetu, priporočiti jo rojakom, naj pazijo nanjo, skerbe naj, da se jim kako ne pogubi, gojé jo naj, da se lepo razvija in sad obrodi, kakoršnega obeta, domovini na čast in slavo. Sklenil sem izdajati list s podobami, in podobe listu naj bi bil risal Jurij Šubica.

Prislo je drugače. Kakor strela z vedrega neba zadene mladega umetnika povelje, da mu je odriniti v Terst med vojake. Čopič je moral zameniti s puško. To je bilo njemu hudo in meni. List sem začel izdajati brez podob, vedno upajoč, da pride skoraj čas, ko mi bode moči izvršiti mojo serčno željo. V tem se je rodila „Raja“. Nepotrebno je menda reči, da je „Raja“ z enim očesom vedno ozirala se po umetniku — z drugim morda po skladatelju. Izpolnila se mi je slednjič želja, če tudi ne prav v prvotni obliki. Jurja Šubica podobe iz „Raje“ so zagledale zaporedoma beli dan, in jaz moram reči, da sem bil z njimi zadovoljen. Res da tehnično razmnoženje ni bilo pri vseh enake vrednosti, slabo pa vendar vse skupaj tudi ni moglo biti, drugače bi Zamarski ne bil poslal „Raje“ v svetovno razstavo pariško. Za troške, kateri so bili Zvonu na razpolaganje, ni bilo moči podob izročiti kakemu glasovitemu lesorezu francoskemu, angleškemu ali pa tudi nemškemu, na Dunaji ga ni bilo najti sposobnega. Vendar upal sem, da bodo podobe tudi take kakoršne so, ugajale slovenskemu občinstvu, če tudi ne vlečejo nase oči kakor mnoga znotraj prazna, ničeva slika v glasovitih ilustro-

vani listih; upal sem, da bodejo moji razumni rojaki kakor skozi neko tančico videli njihovo pravo lepoto. Nadejal sem se, da se bodo Slovenci kar ponašali z „Rajo“ češ, to je kaj posebnega, in to je naše, vse naše! — Varal sem se. Ne da bi se bile podobe kako posebno grajale, vsaj jaz nisem tega čul — ali hvale tudi ni bilo čuti, pravega priznanja, kaj pa še veselja, navdušenja! Rojaki moji, kakor se mi zdi, niso vedeli prav, kaj bi začeli s to novo prikaznijo, zato so molčali. Jaz sem imel priliko govoriti o Raji s strokovnjaki, niso je mogli prehevaliti, vsi so dejali, da je to kaj posebnega.

Meni je bilo hudo, da so bili moji rojaki tako čisto drugih misli o Šubičevi „Raji“. Zarad njega, ne zarad mene. Videl sem namreč, da je bil mladi mož nekako poparjen, pravo veselje ga je bilo minilo. Ne da bi bil izgubil zaupanje v svojo moč. Poleg vse svoje skromnosti vendar vé, kaj more in kaj je vreden. Da je dobil že dvakrat ali morda tudi trikrat prvo darilo na akademiji, tega on sam nikakor ne poudarja, še prav zaničljivo govori o takem odlikovanji. Ali on vé, kako ga čislajo njegovi učitelji, zlasti glasoviti profesor Griepenkerl, za katerega on dela, kakor sem se sam prepričal; kako ga spoštujejo součenci njegovi in drugi ljudje. Zdaj je poslan celo v Atene kralju dve veliki podobi slikat. Ravno pri svojih rojakihi pa mu je izpodletelo. Mož je še mlad in ne vé da se tudi drugim mnogokrat tako godi. Beseda: „nemo propheta in patria“ ni prazna, dasi ne velej resnična.

Dobro vem, da se s takim besedovanjem ne bodem prikupil svojim rojakom; ravno o tem času je nespametno tako govoriti s svojim občinstvom; prili-

zovati se mu je treba in dobrikati, lepo, uljudno, postrežno z njim ravnati, kakor delajo natakari in drugi enaki ljudje s svojimi gosti, ko se bliža novo leto. Ali meni se zdi, da sem neko zadostilo dolžan svojemu nekdanjemu sodelavcu, zato da sem mu na glavo nakopal tako bridko izkušnjo. Nekoliko sem pa tudi zarad sebe govoril. Misli sem nekda, da bode Jurij Šubic kedaj Slovencem to, kar je Poljakom slavni prerano umerli Artur Grottger, kateremu je tako soroden po duhu. Bog daj, da bi se to upanje še uresničilo — začetek ni mogel biti lepši — ako bi se pa ne — jaz vsaj si ne bodem mogel ničesar očitati.

„Zvon“ je prinesel potem med manj izverstnimi še mnogo prav prijetnih podob, ali jaz nisem imel vendar več pravega veselja z njimi. To ni bilo več tisto, kar sem s konca namerjal, kar sem bil pričel s takim navdušenjem, za kar sem tudi nekaj žertvoval — z veseljem!

Kaj torej zdaj? Eno je gotovo: Ako bode „Zvon“ prihodnje leto še izhajal, podob ne bode prinašal; to je kakor pribito — tudi ne ko bi mu jih ponujal, zastonj ponujal sam Gustav Doré. S podobami sem imel jaz samo preglavico in Zvonovi naročniki malo veselja. Ta prememba je torej gotova. S.

(Konec prih.)

Slovenski Glasnik.

— Slomškovih zbranih spisov, katere izdaja g. Lendovšek, prišla je na svetlo tretja knjiga obsežajoča „Životopise“.

— Na ogled se nam je poslal hervaški list „Galeb“, ki izhaja v Bakru. V „pozivu na predbrojku“ vabi g. Davorin Terstenjak v Karlovcu Hervate in Slovence, naj se naroče na knjigo imenovano „Putne uspomene“. Naročnina, 1 gold., pošilja se tiskarju Rudolfu Desselbrunner-u v Baker.

„Zvon“ izhaja 1. in 15. dan meseca; naročnina 5 gold. za vse leto. 250 za pol leta; Napis: Redaction des „Zvon“, Wien, VIII., Lange Gasse 44.